

Geert van Duinhoven

Hoe denken particuliere boseigenaren over houtoogst?

— Jan Oldenburger en Leen Kuiper

Het Nederlandse bos heeft een groot biomassapotentieel. Op dit moment is het houtoogstvolume voor biomassatoepassingen echter nog zeer gering. Uit een eerder onderzoek van Probos in opdracht van de Biomass Upstream Stuurgroep (BUS), blijkt dat particuliere boseigenaren er geen probleem mee hebben als hun hout zou worden ingezet voor duurzame energie. Als ze er dan maar wel een goede prijs voor krijgen. In een vervolgonderzoek, waarvan hier een verslag, ging Probos op zoek naar redenen waarom boseigenaren zo weinig hout halen uit hun bos.

Het Nederlandse bos kent een betrekkelijk laag oogstniveau: slechts 55 procent van de bijgroei wordt geoogst. Veel boseigenaren oogsten op dit moment dus minder hout dan op basis van de bijgroei op een duurzame wijze mogelijk zou zijn. Bij een hoger oogstniveau zou er waarschijnlijk meer hout beschikbaar komen voor biomassatoepassingen. De bereidheid van boseigenaren om hun houtoogst te vergroten, hangt vooral af van de rol die houtoogst speelt binnen hun bosbeheer.

Om meer hout en dus ook meer biomassa uit het Nederlandse bos te halen, denken wij vooral aan stimuleringsmaatregelen voor de groep particuliere boseigenaren met minder dan 250 ha bos. We hebben voor deze groep kleine par-

ticulieren gekozen omdat uit eerder onderzoek blijkt dat de grote particuliere boseigenaren toch al op een kostenefficiënte en bedrijfseconomische manier met hun bos omgaan. We verwachtten bovendien dat publieke partijen niet zo gevoelig zijn voor externe prikkels om meer hout te oogsten.

Het onderzoek richtte zich dus op de vragen: Welk houtoogstgedrag vertoont deze groep boseigenaren? Hoeveel boseigenaren uit deze categorie oogsten geen hout? Welke factoren zien deze boseigenaren als de grootste belemmering voor hun houtoogst activiteiten? Zou een financiële bijdrage helpen om het oogstvolume te vergroten? Hoeveel van deze boseigenaren baseren hun bosbeheer op de resultaten van

Tabel 1 Belemmerende factoren voor de houtoogst.

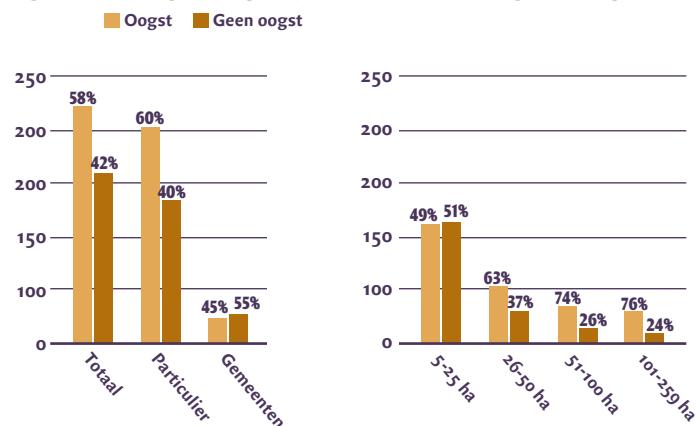
Belemmeringen	Aantal kerens genoemd
Lage houtprijs	175
Geen doelstelling in het beheer	145
Gering oogstvolume	126
Anders	93
Te veel werk	61
Te jong bos	58
Schade aan de natuur	55
Schade aan wegen	42
Klachten van bezoekers	29
Houtvoorraad aan het opbouwen	24
Geen belemmeringen	51
Totaal	859

een recente inventarisatie van de bijgroei? Om deze vragen te beantwoorden heeft Probos in opdracht van de Biomass Upstream Stuurgroep en samen met het Bosschap een enquête verstuurd naar alle particuliere boseigenaren en gemeenten met tussen de 5 en 250 hectare bos. Hoewel de gemeenten eigenlijk buiten de onderzoeksgroep vielen, hebben we deze toch meegenomen om daarmee onze veronderstelling te toetsen dat gemeenten minder geneigd zijn hun houtoogst aan te passen aan externe prikkels. Uit praktische overwegingen is ervoor gekozen om de groep boseigenaren met een oppervlakte bos kleiner dan 5 ha buiten beschouwing te laten. Boseigenaren met een oppervlakte bos groter dan 5 ha zijn verplicht bij het Bosschap geregistreerd.

Resultaten houtoogstenquête

De enquête is verstuurd naar 1471 boseigenaren (1241 particulieren en 230 gemeenten). Er hebben 407 eigenaren op de enquête gereageerd. Een eerste analyse wees uit dat 388 enquêtes voor de verdere analyse konden worden gebruikt. Deze 388 enquêtes waren afkomstig van 339 particulieren en 49 gemeenten. De vrij hoge respons (26 procent) maakt het mogelijk om aan de hand van de resultaten uitspraken te doen over de hele groep boseigenaren met 5 tot 250 hectare bos. Gezamenlijk beheert deze groep boseigenaren ongeveer 48.000 ha bos, wat overeenkomt met 13 procent van het Nederlandse bosareaal.

Figuur 1 Wel of geen oogst bij de verschillende categorieën eigenaren.

Aan de eigenaren is gevraagd of ze hout in hun bos oogsten. Daar kon de boseigenaar ja of nee op antwoorden. Vervolgens hebben we gevraagd hoeveel hout ze gemiddeld per jaar oogsten, maar de antwoorden hierop waren zo divers, onduidelijk en incompleet dat we met die antwoorden helaas niets hebben kunnen doen.

Uit de enquête blijkt dat meer dan de helft (58 procent) van de boseigenaren hout oogst (figuur 1). Wel is er een verschil in oogstgedrag tussen particuliere boseigenaren en gemeenten. Het percentage particuliere boseigenaren dat hout oogst is groter dan het percentage gemeenten dat hout oogst. Het aantal gemeenten dat geen hout oogst is zelfs groter dan het aantal gemeenten dat wel hout oogst. Dit wijst erop dat houtoogst bij particulieren een belangrijker rol speelt dan bij gemeenten.

Verdelen we de eigenaren op basis van de grote van hun eigendom (5-25 ha, 26-50 ha, 51-100 ha en 101-250 ha) dan valt op dat naarmate het bosbezit groter is, het percentage eigenaren dat hout oogst, toeneemt van circa 49 procent naar 75 procent. Het blijkt dat in de categorie van 5 tot 25 hectare bos meer dan de helft van de eigenaren geen hout oogst.

Waarom oogsten ze niet?

De boseigenaren is gevraagd waarom ze niet oogsten of welke belemmeringen zij ervaren indien zij wel oogsten. Elke eigenaar mocht maximaal drie redenen aankruisen. Het is geen verrassing dat de lage houtprijs wordt genoemd als de meest belemmerende factor voor de houtoogst (tabel 1). Vooral de groep van particuliere boseigenaren die hout oogst, noemt deze factor. Op de tweede plaats staat de reden dat houtoogst geen doelstelling is binnen het beheer. Deze reden wordt vooral genoemd door gemeenten en particuliere eigenaren met een

kleine oppervlakte bos (5-25 ha). Boseigenaren die geen hout oogsten vinden de jonge leeftijd van hun bos de belangrijkste reden voor het achterwege laten van de houtoogst.

Financiële bijdrage

Aan de eigenaren is gevraagd of ze meer hout zouden oogsten als ze 10 euro/m³ op stam méér zouden krijgen voor hun hout. Dit betekent bijna een verdubbeling van de huidige prijs per m³ op stam. Bijna een kwart (24 procent) van de particuliere boseigenaren geeft aan dan meer te zullen gaan oogsten. Ongeveer 30 procent van de boseigenaren die nu ook al hout oogst, zegt bereid te zijn om meer te gaan oogsten door een extra bijdrage van 10 euro/m³. Het verwachte effect is het

Tabel 2: Aantal particuliere boseigenaren dat meer hout zou oogsten door een extra financiële bijdrage van 10 euro/m³ op stam.

Bos oppervlakte (ha)	Aantal boseigenaren dat hout oogst prikkel van 10 euro per m ³	Positieve respons op een extra financiële	Aandeel
5-25	106	26	25%
26-50	44	17	39%
51-100	32	13	41%
101-250	20	4	20%
Totaal	202	60	30%

grootst bij particuliere boseigenaren met een oppervlakte bos tussen de 25 en 100 ha (tabel 2). Deze vraag is ook aan de gemeenten gesteld. Het verhogen van de houtprijs met 10 euro/m³ op stam zal voor gemeenten nauwelijks effect hebben: slecht 8 procent van de gemeenten geeft aan in dat geval meer te gaan oogsten.

De lage houtprijs werd door bijna de helft (48 procent) van de particuliere boseigenaren genoemd als belemmering voor hun houtoogst. Het is echter opvallend dat 54 procent van de particuliere boseigenaren aangeeft niet meer te gaan oogsten, zelfs niet bij een hogere houtprijs. Dit kan gedeeltelijk verklaard worden door het feit dat 7 procent van deze particuliere eigenaren heeft aangegeven dat ze al maximaal

Hans van den Bos

Vezelhout

oogsten. Voor de andere particuliere eigenaren zijn andere belemmerende factoren voor de houtoogst blijkbaar belangrijker dan de lage houtprijs. Bijvoorbeeld het feit dat houtproductie geen doelstelling is binnen het bosbeheer en het te kleine oogstvolume dat zij hebben.

Inventarisatie van de bijgroei

De bouseigenaren is gevraagd of ze in de afgelopen tien jaar hun bijgroei hebben laten inventariseren. Deze vraag is gesteld om na te gaan of er een relatie bestaat tussen het al dan niet uitvoeren van een dergelijke inventarisatie en het maken van de afweging of er op duurzame wijze meer hout uit het bos geoogst kan worden. De resultaten laten zien dat bijna de helft (48 procent) van de bouseigenaren die al hout oogst, aangeeft dat de duurzaamheid van het bosbeheer niet in gevaar zou komen bij een grotere oogst. De andere helft (51 procent) vindt dat een grotere houtoogst niet wenselijk is vanuit de optiek van duurzaamheid (1 procent had geen mening). Verrassend genoeg heeft slechts 18 procent van de bouseigenaren hun bijgroei laten inventariseren gedurende de afgelopen tien jaar. Van deze groep die geïnventariseerd heeft, oogst 64 procent wel en 36 procent niet.

Bosbeheersplannen

De houtoogstenquête laat zien dat een financiële prikkel waarschijnlijk de belangrijkste maatregel is om het oogstniveau bij de geadresseerde groep bouseigenaren te vergroten. Een extra bijdrage van 10 euro/m³ op stam resulteert weliswaar slechts in een geringe toename van het aantal eigenaren die hout gaan oogsten, maar het heeft een groot effect op de particulie-

Geert van Duinhoven

re bouseigenaren die al wel hout oogsten: dertig procent van hen zegt dat ze meer hout willen gaan oogsten wanneer daar voldoende financiële middelen tegenover staan. Het is overigens natuurlijk de vraag of ze dat in de praktijk ook daadwerkelijk zouden doen. Ook het stimuleren van het maken van bosbeheersplannen en het uitvoeren van inventarisaties van de bijgroei kan eraan bijdragen dat er meer wordt geoogst. Een inventarisatie van

de bijgroei zal de bouseigenaren bewust maken van het duurzame oogstniveau in hun bos, wat vervolgens kan leiden tot een verhoging van het oogstniveau. Een dergelijke actie heeft het meeste effect wanneer hij zich richt op de categorie eigenaren met een oppervlakte bos tussen 51 en 250 hectare.

Full-service

Een andere manier om het oogstniveau te verhogen is mogelijk het aanbieden van full-servicecontracten. Met dat soort contracten kan een eigenaar alle werkzaamheden voor de houtoogst uitbesteden. De aanbieder van het contract kan dit voor meerdere eigenaren in een gebied doen waardoor er als het ware schaalvergroting optreedt en daarmee een kostendaling.

Ook in de onlangs verschenen 'Visie op de houtoogst' van het Ministerie van LNV en Platform Hout Nederland wordt het full-servicecontract genoemd als een van de mogelijkheden om de houtoogst in het Nederlandse bos te vergroten, de efficiëntie te verbeteren en te komen tot schaalvergroting. Er is dus gelukkig steeds meer aandacht voor de houtoogst in het Nederlandse bos en er wordt gewerkt aan het uitdenken van dit soort oplossingen. De resultaten van deze houtoogstenquête geven inzicht in het hoe en waarom van het oogstgedrag van particuliere bouseigenaren. Het is aan de bouseigenaren zelf om samen met marktpartijen en de overheid te proberen om de houtoogst te intensiveren. ♦

Jan Oldenburger en Leen Kuiper
Stichting Probos

ADVERTENTIES

Vakbekwame ondersteuning en uitvoering van:

- Bleswerk
- Beheeradviezen
- Bosinventarisatie
- Directievoering en Toezicht
- Rondhouttaxaties en -verkoop

van Drie bosbeheer

Veluwestraat 67, 6813 EB Arnhem t 026-3554188 f 026-3554187
www.vandriebosbeheer.nl co@vandriebosbeheer.nl

Silve Bureau voor Onderzoek
Advies en Informatievoorziening in
Bosbouw en Natuurbeheer

Generaal Foulkesweg 39 • 6703 BL Wageningen • T: 0317 418962 • E: post@silve.nl • Website: www.silve.nl